

Prædiken af Morten Munch
Pinsedag / 19. maj 2013
Tekster: Joh 14,22-31 og ApG 2,1-12

PINSEN GØR DELAGTIG I JUL OG PÅSKE

Pinsen – en overset fest

Pinsen spiller generelt i den vestlige kirke en mere tilbagetrukket rolle end de to andre store kristne fester, julen og påsken.

Sådan er det også, hvad angår folkeligt gennemslag. Vi må indrømme, at det går ned ad bakke, efterhånden som kirkeåret skrider frem: Julen trækker fulde huse; påsken trækker i en del, der gerne vil reflektere dybere over det kristne kernebudskab; men pinsen er som kristen fest overset af de fleste.

Så hvad stiller vi op med pinsen - festen for Ånden og kirken?

Tidligere biskop Jan Lindhardt gjorde et forsøg på at sætte pinsen på danskernes dagsorden gennem sloganet: Spis fisk til pinse! Som julen har sin andesteg og påsken sin lammesteg, skulle pinsen have sin fisk.

Selv om fisken ikke er et Helligånds-symbol (som duen og ilden og vinden), er fisken dog et gammelt kristent symbol; og eftersom vejen til hjertet ofte går gennem maven, så var forsøget ikke helt uden fornuft.

Også fordi måltid handler om andet end det, vi putter i munden. Det handler om fællesskab og deltagelse – ord, der peger ind i hjertet af pinsen.

Pinsen som indgang til og målet med jul og påske

Åndens gerning er at gøre os til deltagere, frem for tilskuere. Deltagere i troen, i håbet og i kærligheden. Deltagere i al Kristi gerning.

På den måde er pinsen ikke en nedgang i forhold til jul og påske, men selve *indgangen* til julens og påskens mysterier – for hvad værdi har disse uden deltagelse, uden delagtighed?

Pinsen var for flere af de store kirkefædre det klimaks, som jul og påske sigtede hen imod.

Som biskop Athanasius sagde: *Ordet blev kød for at vi skulle få Ånden.*

Derfor er der også en lang tradition i kirken for at se frelsens slutmål som menneskets forening med sin skaber, og heri ligger også hele skaberværkets genoprettelse.

Denne forening sker i og ved Ånden, der gør os deltagende i Guds frelse, Guds kærlighedsfylde og livsfornyende kræfter – Åndens frugt og nådegaver.

Pinsedagens kommunikationsunder

Den første pinse, som vi hørte om i læsningen fra Apostlenes Gerninger kap 2, var på ingen måde en tilbagetrukken fest. Der var hul igennem, som man siger.

Kommunikationen nåede frem. Først til hver enkelt af de forsamlede disciple, udtrykt gennem ildtungerne på deres hoveder. Dernæst til mennesker fra mange verdensdele forsamlet i Jerusalem, udtrykt gennem det sprogunder, der gjorde evangeliet tilgængeligt for dem på deres egne sprog.

3000 mennesker kom til tro og lod sig døbe. Kirken var født til verden i et universelt og multikulturelt kommunikationsunder. Ånden gav enhed i mangfoldighed. Mennesker blev forbundet med Gud og med hinanden.

Nokias slogan 'Connecting People' udtrykker en vigtig side af Åndens gerning. I pinsen overtrumfes Babels forvirring af Åndens forening.

Vi kan også vende det om og sige, at når Helligåndens dimension overses i kirkens liv, opstår disconnection, manglende forbindelse.

Lederen af den græsk ortodokse kirke i Syrien og Libanon indtil for et år siden (hvor han døde), patriark Ignatios Hazim (tidl. Metropolit Ignatios af Latokia) siger flg. om Åndens vitale betydning:

”Uden den hellige Ånd er Gud langt borte, er Kristus fastholdt i fortiden, er evangeliet døde bogstaver, er kirken kun en organisation, (er autoritet dominans), (uden den HÅ) er liturgi magi, er mission propaganda, er kristne handlinger slavemoral”.

Sagt ganske enkelt: Uden Ånden visner kirken – som et træ der ikke sætter nye skud – uden levesaft og kraft.

Uden Ånden reduceres kristendommen til et erindringsfællesskab.

Helligånden er Gud i hans levende forbindelse med sin skabning; den kraft hvorved livet fra Faderen og Sønnen ledes ind i vore årer.

Ånden gør Gud til troet og erfaret virkelighed.

Ilden og vinden (og vandet)

Selv om Helligånden er en person lige så fuldt som Jesus og Gud Fader, er pinsens dimension ikke altid så let at sætte ord på.

I beretningen om den første pinse i Apostlenes Gerninger kap. 2 tager Gud naturens elementer til hjælp for at anskueliggøre Åndens gådefulde virkelighed.

Et mægtigt *vindpust* fyldte rummet, hvor disciplene var – og der satte sig *ildtunger* på deres hoveder. Andre steder i biblen bruges *vandet* som symbol for Ånden.

Luften, ilden og vandet indgår alle i det, man har kaldt de fire elementer (det sidste er jord og er mig bekendt ikke brugt nogen steder som symbol for Åndens virkelighed).

Luften, ilden og vandet er helt grundlæggende forudsætninger for, at der kan være liv på jorden. Ligeså grundlæggende for mennesket er Guds ånd. Vi blev til, ved at Gud blæste sin livsånde i os.

Luften, ilden og vandet har også det til fælles, at de alle besidder stærke og dynamiske kræfter, der ligger uden for menneskets kontrol. Sådan kan vi heller ikke kontrollere Guds Ånd.

De mange vindmøller, der efterhånden findes rundt omkring, minder os om al den energi, der er i vindens bevægelser – på samme måde er der energi i vandets bevægelser – og i ildens forbrænding.

På samme måde er Helligånden en bevægende kraft, der inspirerer, forandrer og nyskaber (ordet 'energeia'/energi bruges i Ny Testamente om Åndens virkninger; ordet bruges flittigt i østkirkens kristne vokabular om 'Guds energier' uden på nogen måde at reducere Guds og Åndens personlige væsen).

Guds Ånd er en uudtømmelig og enorm kraft, der er større end de mægtigste naturkræfter.

Bibels kraftfulde og gennemgribende billeder på Ånden viser, at pinsen ikke tildeles en spagfærdig tilbagetrukket rolle i forhold til julen og påsken, men udtrykker det klimaks, at her gøres julens og påskens budskab dynamisk gældende i vores liv; som en vind der blæser ind i alle hjørner af tilværelsen; som en ild, der som en rensende og varmende kraft, får hjertet til at gløde.

Jesus siger et sted: "Ild er jeg kommet for at kaste på jorden, og hvor ville jeg ønske, at den allerede havde fænget" (Luk 12,49). Jesus er kommet for at døbe med andet end vand; med Helligånd og ild.

Når man læser om den første pinse, får man indtryk af, at her slippes Guds liv ud af boksen - et liv der af natur er voksende – et liv der vil ud til alle Guds skabninger og ikke vil lukkes inde eller sættes under en skæppe. Ikke vil tæmmes og gøres tandløst.

Derfor siger Paulus: "Udsluk ikke Ånden. Ringeagt ikke profetisk tale. Prøv alt, hold fast ved det gode" (1 Tess 5,19-21).

Vi skal altså ikke sætte grænser for det guddommelige og hellige og anderledes (ved at udslukke Ånden og ringeagte profetisk tale).

Det, vi derimod skal sætte grænser for (ved at prøve alt og holde fast ved det gode), er det menneskelige, når det vil gøre ånd til selvpromovering, gøre ånd til kødelighed, eller gøre ånd til lov og bogstav, til menneskelig fromhedspræstation.

I Paulus' 2. brev til Timoteus (1,7) defineres Ånden som 'krafts, kærligheds og besindigheds ånd' – ordet 'besindighed' kan også oversættes som 'sund fornuft'. Helligånden er altså: krafts, kærligheds og den sunde fornufts ånd! Det er vigtigt at sammenholde de tre ting og ikke adskille dem eller spille dem ud mod hinanden.

Kraft, kærlighed og sund fornuft er alle kendetegn på Guds Ånd.

Duen

Vi har set på ilden og vinden (og til dels også vandet) som billeder på Helligånden.

Der findes også mere 'stille' og 'blide' billeder på Helligånden i biblen, først og fremmest *duen*, der optræder ved Jesu dåb i Jordan-floden og dér er et tydeligt Helligånds-symbol.

Det er et billede, der står i en vis kontrast eller spænding til de andre billeder.

Ånden er "mild som en due" – men også "brændende som af hellig ild".

Begge dele på én gang. Det er den dobbelthed, der findes i Guds Ånd.

Hvor ildens metafor er velegnet som overskrift over Apostlenes Gerninger, er duens metafor velegnet som overskrift over Johannes Evangeliet, inkl. de afskedstaler, hvorfra dagens prædiketekst er taget (at Joh Ev også bruger vinden og vandet som åndsmetaforer i kap. 3 og 7, lader vi ligge her).

Her siger Jesus med tanke på Åndens komme: "Fred efterlader jeg jer, min fred giver jeg jer" (Joh 14,27). Og han taler videre i disse kapitler om troens glæde, kærlighed og nærhed som en frugt af Åndens komme - alt sammen noget der indfanges i billedet af duen og dens nænsomme milde tilstedeværelse.

Det er nogle af disse sider af Åndens væsen, der har fået en del teologer til at beskrive Helligånden som det feminine element i Gud. På biblens første blade har vi også omtalen af Ånden nærmest som en rugemor, der svæver eller ruger over vandene for at frembringe liv.

Strækker vi due-billedet til at omfatte duen som en brevue, har vi i dette billede også Åndens funktion med at formidle Jesu ord, sådan som vi læste i teksten: "Han skal lære jer alt, og minde jer om alt, hvad jeg har sagt til jer" (Joh 14,26).

Anskuelsen af duen som en budbringer går helt tilbage til Noas dage, hvor Noa sendte duen ud af arken, da vandet var på retur. Duen vendte tilbage med et grønt blad i munden, som et første tegn på en ny frembrydende verden.

Sådan bærer Ånden evangeliet til os som et håbets tegn, der fortæller os, at noget nyt er begyndt med Kristus.

Den jødiske pinse var bl.a. en høstfest, hvor man fejrede den første hvedehøst. Mon ikke det er anledningen til, at Paulus kalder Helligånden for en 'førstegrøde'.

Pinsedag indhøstes den første frugt af Jesu gerning. Ånden er tegnet på en ny frembrydende tid; et håbstegn der peger frem til den dag, hvor menneskets deltagelse i Guds liv ikke mere er underlagt syndens og dødens begrænsninger, og hvor frelsens mål til fulde er nået.

Ordet blev kød for at vi skulle få Ånden, hvorved Gud gør alle ting nye.
Amen.